

Datum
Ons kenmerk
Pagina 1 van 7
E-mail pensioen@afm.nl
Betreft Invulling wettelijke vereisten
transitieoverzichten

Geacht bestuur,

Als gedragstoezichthouder op de financiële markten ziet de Autoriteit Financiële Markten (**AFM**) toe op de informatieverstrekking van pensioenuitvoerders aan aanspraak- en pensioengerechtigden (**hierna: deelnemers**). Een belangrijk onderdeel daarvan is het toezicht op de persoonlijke transitiecommunicatie die rond het transitiemoment tweemaal aan deelnemers wordt verstrekt; éénmaal voorafgaand aan de transitie via het prognose transitieoverzicht en éénmaal na transitie via het definitief transitieoverzicht.

U ontvangt deze brief van de AFM, omdat u in de reguliere WTP-uitvraag heeft aangegeven dat de overgang naar het nieuwe stelsel plaatsvindt per x datum. Via deze brief ontvangt u informatie over de (minimale) wettelijke vereisten die gelden voor de door u te verstrekken transitieoverzichten. Uit eerder onderzoek van de AFM naar (concept) transitieoverzichten blijkt namelijk dat pensioenuitvoerders hieraan nog niet altijd voldoende invulling hebben gegeven. De AFM houdt bij haar toezicht op de daadwerkelijk verstrekte transitieoverzichten rekening met onderstaande informatie die zij op basis van haar eerdere toezichtervaringen heeft opgesteld. De AFM verwacht dat u deze informatie tot u neemt, en waar nodig verwerkt in uw transitieoverzichten.

Belang van transitieoverzichten

Het belang van de transitieoverzichten is groot. Met deze overzichten worden deelnemers geïnformeerd over wat de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel persoonlijk voor hen betekent. Om voorzienbare teleurstellingen op grote schaal (in de toekomst) te voorkomen is het belangrijk om deelnemers adequaat te informeren over deze (persoonlijke) veranderingen en geen onrealistische verwachtingen over het nieuwe stelsel te wekken.

Norm en uitwerking van de verschillende elementen daarvan

Op grond van artikel 150j, tweede en derde lid, Pensioenwet (**Pw**) jo artikel 48 (Pw) jo. artikel 46a Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling (**BuPw**) verstrekt u uiterlijk één maand voor het transitiemoment (het invaren) het zogenoemde prognose transitieoverzicht. Uiterlijk zes maanden

Datum

Ons kenmerk

Pagina

2 van 7

na de transitiedatum verstrekt u een vergelijkbaar document aan uw deelnemers: het definitieve transitieoverzicht. Deze transitieoverzichten bevatten in ieder geval een voorgeschreven aantal onderdelen over het pensioen in de oude en in de nieuwe situatie. Naast tijdig moeten de transitieoverzichten voldoen aan de wettelijke vereisten van artikel 48 Pw: ze moeten correct, duidelijk en evenwichtig zijn. De AFM benadrukt dat de informatie in deze brief ziet op een minimale invulling van de wettelijke vereisten en geen rekening houdt met uw (regeling)specifieke situatie. Er is dus ruimte voor pensioenuitvoerders om, rekening houdend met het wettelijk kader, de transitieoverzichten zo veel mogelijk aan te laten sluiten op de eigen populatie. Het is van belang dat u zelf toetst in hoeverre de door u opgestelde informatie en toelichtingen duidelijk zijn voor uw deelnemers.

1. Transitieoverzichten zijn persoonlijk: passend bij de deelnemer én actueel

De teksten in het transitieoverzicht moeten persoonlijk zijn. Dit betekent dat teksten zijn afgestemd op de situatie van de deelnemer, waarbij rekening wordt gehouden met persoonlijke gegevens waar de pensioenuitvoerder over beschikt. Denk daarbij aan het pensioengevend salaris en het parttimepercentage, maar ook of de deelnemer is gescheiden of op grond van zijn dienstjaren in aanmerking komt voor een overgangsregeling. Deelnemers zouden dus niet zelf moeten beoordelen of de informatie in het transitieoverzicht op hen van toepassing is, of niet. Een deelnemer dient alleen voor hem relevante informatie te ontvangen. In de praktijk ziet de AFM dat hieraan invulling wordt gegeven door middel van conditionele tekstblokken. Dit zijn teksten die alleen onder bepaalde condities worden afgedrukt. Aan een deelnemer met een leeftijd van 30 jaar zou dus geen informatie moeten worden getoond die alleen relevant is voor deelnemers boven de 50 jaar.

Het transitieoverzicht moet actueel zijn op het moment dat een deelnemer dit ontvangt. Dit heeft een directe link met de operationele uitvoering. Bij het opstellen van een prognose transitieoverzicht moet immers gebruik worden gemaakt van gegevens in het verleden (de peildatum), zoals onder meer vastgelegd in het pensioenadministratiesysteem. De pensioenuitvoerder moet vermelden op welke gegevens de bedragen in het transitieoverzicht zijn gebaseerd, en duidelijk maken dat eventuele wijzigingen na de peildatum niet zijn meegenomen. Het is hierbij van belang dat de peildatum niet te ver in het verleden ligt. Is dit wel het geval, dan bestaat het risico dat het prognose transitieoverzicht de deelnemer een vertekend beeld geeft. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de deelnemer een transitieoverzicht krijgt op basis van zijn actieve dienstverband, terwijl hij kort na de peildatum uitdienst is gegaan. Als de peildatum ver in het verleden ligt, bijvoorbeeld langer dan zes maanden voor de transitiedatum, dan moet de pensioenuitvoerder mogelijk een meer actueel prognose transitieoverzicht opstellen om verkeerde verwachtingen bij de deelnemer te voorkomen. Een deelnemer mag in dit geval verwachten dat het prognose transitieoverzicht is aangepast aan zijn situatie die in het verleden is gewijzigd. Heeft een life-event kort voor de verstrekking van het prognose transitieoverzicht plaatsgevonden, dan is het aan de pensioenuitvoerder om te beoordelen of een begeleidende tekst afdoende is. De AFM verwacht dat pensioenuitvoerders kunnen aantonen dat zij voldoende waarborgen inbouwen om hun deelnemers passende en actuele informatie te geven.

2. Transitieoverzichten geven de deelnemers een duidelijke vergelijking tussen de oude en nieuwe situatie, met een persoonlijke toelichting bij de getoonde bedragen

U dient te voorkomen dat het transitieoverzicht bij actieve en gewezen deelnemers leidt tot onrealistische verwachtingen over de nieuwe regeling. Dit risico is aanwezig als scenario-bedragen in de nieuwe regeling, bijvoorbeeld in een goedweerscenario, tientallen procenten hoger uitvallen dan in de oude regeling. In deze gevallen moet de deelnemer een persoonlijke toelichting ontvangen, zodat er een evenwichtig beeld wordt geschetst. Persoonlijk betekent dat de gegeven uitleg aansluit bij de concrete getoonde cijfers. In de praktijk ziet de AFM dat pensioenuitvoerders ervoor kiezen de persoonlijke toelichting afhankelijk te laten zijn van het verschil tussen het toekomstige pensioen in de oude en nieuwe regeling. Met het volgen van deze methodiek, die tevens door de Pensioenfederatie is omschreven in het Servicedocument Transitiecommunicatie en het inspiratiedocument ([link](#)), kan invulling worden gegeven aan de wettelijke vereisten. De AFM benadrukt dat met een generieke uitleg, oftewel een gelijke tekst voor elke deelnemer, de minimale wettelijke lat niet wordt gehaald.

In het geval er gekozen wordt om het nominale verwachte pensioen van de oude en nieuwe regeling in de hoofdbrief (laag 1) te tonen, in plaats van de reële bedragen, is een aanvullende uitleg nodig. De reden hiervoor is dat het nominale verwachte pensioen van de oude en nieuwe regeling door de rekenmethodiek niet goed met elkaar zijn te vergelijken. In dat kader verwijzen wij wederom naar het servicedocument van de Pensioenfederatie, waar een voorbeeld (“de sluis”) staat hoe de deelnemers persoonlijk hierin kunnen worden meegenomen. Het toevoegen van een generieke tekstuele uitleg is onvoldoende om het risico op onrealistische verwachtingen bij deelnemers te voorkomen.

Een ander voorbeeld waarbij de vergelijkbaarheid tussen oude en nieuwe regeling onvoldoende is zonder aanvullende toelichting, betreft de situatie waarbij verschillende uitgangspunten worden gebruikt bij het tonen van het verwachte pensioen in de oude en nieuwe regeling. Denk hierbij aan een verschillende pensioenrichtleeftijd, waarbij het verwachte pensioen in de oude regeling ingaat op 65 jaar en in de nieuwe regeling op 68 jaar. De impact hiervan op de getoonde bedragen moet worden uitgelegd. Ook wijzigingen in het partner- en wezenpensioen moeten duidelijk en persoonlijk worden toegelicht, bijvoorbeeld wanneer wordt overgestapt van een opbouw- naar een risicostelsel, inclusief de gevolgen hiervan bij een uitdiensttreding.

Niet alleen over de hiervoor beschreven opbouwfase moeten deelnemers evenwichtige informatie ontvangen, maar ook over de uitkeringsfase. De wet schrijft voor dat het transitieoverzicht voor actieve en gewezen deelnemers met reële bedragen laat zien hoe de nieuwe pensioenuitkering zich tijdens de uitkeringsfase ontwikkelt. In de praktijk ziet de AFM veelal dat hierbij wordt gekozen voor het tonen van de reële bedragen ‘10 jaar na pensionering’. Bij het tonen van deze reële bedragen in drie scenario’s moet duidelijk worden vermeld dat de uitkering jaarlijks wordt herrekend en kan stijgen of dalen, en moet de mate van koopkrachtbehoud daarbij worden toegelicht (door deze te vergelijken met het verwachte pensioen op pensioendatum). Wanneer in het transitieoverzicht wordt benoemd dat er mechanismes zijn om de uitkering stabiel te houden of dalingen te voorkomen, moet helder zijn dat dit ziet op nominale bedragen. Dit is van belang om verwarring met de reële bedragen te voorkomen.

De AFM benadrukt dat bij deelnemers een evenwichtig beeld moet worden geschetst over ‘het voorkomen van verlagingen’ en ‘het behoud van koopkracht’. Het kan niet zo zijn dat de deelnemer een beeld wordt geschetst dat het pensioen stabiel is (dus geen nominale verlagingen kent) en er tegelijkertijd sprake is van een koopkrachtig pensioen. Tot slot moet de pensioenuitvoerder in de transitiecommunicatie borgen dat het voor pensioengerechtigden duidelijk is dat een verhoging op de transitiedatum door het uitdelen van buffers eenmalig is en dat bij een spreidingstermijn de uitkering in de eerste jaren na de transitie naar verwachting minder hard stijgt dan de inflatie.

3. Transitieoverzichten zijn duidelijk en evenwichtig

Het transitieoverzicht is vormvrij. We zien in de praktijk dat veelal wordt gekozen voor een gelaagde communicatiewijze. U kunt als pensioenuitvoerder zelf kiezen welke van de wettelijk verplichte informatie u opneemt in de hoofdbrief of laag 1. Het kan ook zo zijn dat het gegeven uw populatie passend is om voor jongere deelnemers andere informatie in de hoofdbrief op te nemen dan voor oudere. Wel verwacht de AFM dat u onder uw deelnemers toetst of uw invulling hiervan passend is.

De AFM wijst u er wel op dat, ook in geval van gelaagdheid in de transitiecommunicatie, het van belang is in elke laag evenwichtig te communiceren. Dat betekent niet dat elke laag uitputtend moet zijn, maar dat u voorkomt dat u een te eenzijdig beeld schetst van de nieuwe situatie. Als u bijvoorbeeld in de hoofdbrief de hogere verwachte pensioenen in de nieuwe regeling vergelijkt met de lagere bedragen in de oude regeling, dan moet het voor de deelnemer ook duidelijk zijn dat de hoogte van het verwachte pensioen onzekerheid kent. Hierbij is het ook van belang om expliciet te verwijzen naar een diepere laag waar de scenariobedragen worden getoond. Daarnaast is het ook van belang dat de deelnemer informatie ontvangt waaruit blijkt dat het ingegane pensioen ook jaarlijks wordt aangepast, zodat de juiste verwachtingen geschept worden over het nieuwe pensioen en daarmee (toekomstige) teleurstellingen voorkomen worden.

4. De transitieoverzichten moeten tijdig worden verstrekt

Op grond van artikel 46a, zesde lid, BuPw verstrekt u het prognose transitieoverzicht uiterlijk één maand voorafgaand aan het transitiemoment. De AFM stelt dat het definitieve transitieoverzicht tijdig, conform artikel 48 Pw, is verstrekt als deze bij voorkeur binnen drie maanden, maar niet later dan zes maanden na de transitiedatum aan de deelnemer is verstrekt. Het is voor een deelnemer belangrijk om zo spoedig mogelijk concrete duidelijkheid te krijgen over de persoonlijke en definitieve gevolgen van de transitie. Tegelijkertijd moet de informatie die deelnemers ontvangen ook correct zijn. We verwachten van pensioenuitvoerders dat zij er alles aan doen om fouten en/of correcties op transitieoverzichten te voorkomen, zodat een deelnemer niet geconfronteerd wordt met hersteltransitieoverzichten. De AFM ziet daarom dat de afronding van het jaarwerk een legitieme reden kan zijn dat de definitieve transitieoverzichten later dan drie maanden na transitiedatum worden verstrekt. In dit geval moet het definitieve transitieoverzicht uiterlijk tegelijkertijd met het afronden van het jaarwerk en het indienen ervan bij De Nederlandsche Bank, verstrekt worden aan de deelnemer; dat wil zeggen uiterlijk zes maanden na transitiedatum.

Indien het verstrekken van het definitieve transitieoverzicht later plaatsvindt dan zes maanden na transitiedatum, hanteert de AFM het principe van ‘comply or explain’: pensioenuitvoerders moeten zich aan de termijn van zes maanden houden, of gemotiveerd uitleggen waarom dat niet haalbaar is. Daarbij verwacht de AFM dat vroegtijdig transparant wordt gemaakt richting deelnemers wanneer zij het definitieve overzicht wél zullen ontvangen. Tegelijkertijd dienen pensioenuitvoerders waarborgen in te bouwen zodat deelnemers die bepaalde informatie nodig hebben, deze ook kunnen ontvangen. Bijvoorbeeld door de informatie op verzoek beschikbaar te stellen of in de MijnOmgeving te plaatsen.

De AFM wijst u erop dat de reguliere informatieverplichtingen onverminderd van toepassing zijn rondom het transitiemoment. Ook als u ervoor kiest om rond het transitiemoment tijdelijk geen wijzigingen in uw administratie door te voeren heeft u de verplichting om uw deelnemers tijdig van de juiste informatie te voorzien. De AFM roept pensioenuitvoerders op tijdig na te denken hoe zij de naleving en samenloop van alle wettelijke verplichtingen waarborgen. Omdat transitieoverzichten onderdeel zijn van een bredere set aan communicatiemiddelen, is het van belang dat alle relevante transitiecommunicatie ook later nog gemakkelijk vindbaar en te raadplegen is. Dit kan bijvoorbeeld door deze informatie structureel op te nemen in de MijnOmgeving of door een digitaal archief beschikbaar te houden.

5. In het definitieve transitieoverzicht licht u de verschillen met het prognose overzicht toe

Het definitieve transitieoverzicht, dat na de transitiedatum aan een deelnemer wordt verstrekt, bevat voor een groot deel dezelfde informatie als het prognose transitieoverzicht. Er is echter wel een aanvullende eis aan het definitieve transitieoverzicht. De pensioenuitvoerder moet in het definitieve transitieoverzicht de verschillen met de informatie uit het prognose overzicht toelichten. Om hieraan invulling te geven verwijst de AFM naar het inspiratiedocument ‘Aanpak uitleg verschillen’ van de Pensioenfederatie ([link](#)). Door de handvatten in dit document, bij het onderdeel ‘verschillen eerste en tweede berekening’, te volgen wordt adequaat invulling gegeven aan het wettelijke vereiste. Een andere, vergelijkbare wijze is ook toegestaan.

De AFM verwacht ten minste dat in het definitieve transitieoverzicht expliciet wordt vermeld dat het (verwachte) pensioen in de tweede berekening lager is geworden, of hoger, en dat de belangrijkste oorzaken hiervan worden toegelicht. Bij de toelichting op de oorzaken moeten wijzigingen van de financiële economische omstandigheden (bijvoorbeeld de gewijzigde dekkingsgraad) en persoonlijke omstandigheden van de deelnemer (bijvoorbeeld een gewijzigd deeltijdpercentage of echtscheiding) worden betrokken. In het geval ervoor is gekozen om het concrete pensioenkapitaal te vermelden in het prognose transitieoverzicht, moet dit verschil ook worden toegelicht. Het toevoegen van een generieke uitleg dat bedragen in het definitieve transitieoverzicht kunnen verschillen van het prognose transitieoverzicht, zonder expliciet te benoemen of het bedrag hoger of lager is geworden, of de oorzaken niet toe te lichten, is onvoldoende.

6. De informatie op het transitieoverzicht is correct

Het belang van het verstrekken van correcte informatie aan deelnemers is evident. Correcte informatie voor deelnemers betekent dat de aan de deelnemer verstrekte informatie in lijn is met het pensioenreglement én aansluit op de situatie van de deelnemer. Een correcte pensioenadministratie is een voorwaarde voor correcte communicatie, maar is geen garantie daarvoor. Om ervoor te zorgen dat de communicatie aan

deelnemers correct is, waaronder het getoonde verwachte pensioen, zijn berekeningen nodig die veelal niet komen uit de pensioenadministratie zelf, maar uit een rekenkern. Dit geldt zeker ook voor de informatie die wordt verstrekt via het transitieoverzicht. De AFM verwacht dat u de nodige kwaliteitscontroles aanbrengt in uw proces omtrent de deelnemerscommunicatie. Denk daarbij ook aan (handmatige) controles op logica van de getoonde bedragen, en aan controles of de juiste variabelen zijn ingevoerd.

In de praktijk heeft de AFM ook situaties gezien waarbij de prognose transitieoverzichten al (tijdig) waren verstuurd, maar dat daarna nog wijzigingen in de vormgeving van de regeling moesten plaatsvinden. De transitieoverzichten waren in die gevallen verstuurd voordat het definitieve besluit tot invaren door het bestuur was genomen (ook wel het 'go/ no go-moment'). Dit is een onwenselijke situatie; de deelnemer heeft niet alleen recht op tijdige, maar ook op duidelijke en correcte informatie. Mocht u toch overgaan tot het verstrekken van de persoonlijke informatie voordat de besluitvorming definitief is, uitzonderlijke gebeurtenissen daargelaten, verwacht de AFM dat u in het prognose transitieoverzicht expliciet duidelijk maakt dat de transitiedatum onder voorbehoud is. Om invulling hieraan te geven verwijst de AFM hierbij naar het addendum bij het Servicedocument Transitiecommunicatie van de Pensioenfederatie, paragraaf 1.3 ([link](#)). Als deze informatie ontbreekt, kan dit bij deelnemers leiden tot verwarring en onbegrip bij een uitstel van de transitie. Maak bij een dergelijk laat go/no go-moment ook van tevoren een uitgewerkt plan voor deelnemerscommunicatie bij uitstel van invaren, waarin u verschillende scenario's uitwerkt. Dat helpt u als pensioenuitvoerder om snel onderbouwde besluiten te nemen op het moment dat een bepaald scenario zich voordoet. In het plan moet in ieder geval staan in welke gevallen de deelnemers een nieuw prognose transitieoverzicht ontvangen, en hoe u communiceert over afwijkingen ten opzichte van het eerder verstrekte overzicht.

7. De transitieoverzichten bevatten alle wettelijke vereisten zoals opgesomd in artikel 150j Pw jo. artikel 46a BuPw

In artikel 150j, tweede lid, Pw en 46a BuPw benoemt de wetgever een aantal verplichte elementen dat in de persoonlijke transitiecommunicatie aan deelnemers moet worden verstrekt. Denk hierbij aan het verwachte pensioen in reële en nominale termen, informatie over nabestaandenpensioen, informatie over de compensatie en de financiering daarvan, en de klachtenprocedure. Het is verplicht dat al deze vereisten een plek krijgen in de transitieoverzichten die u aan uw deelnemers verstrekt. U kunt niet volstaan met een verwijzing naar de website. Ook is het niet toegestaan om slechts een deel van de wettelijk te verstrekken informatie via de post te sturen, bijvoorbeeld laag 1, en voor de overige wettelijke informatie te verwijzen naar de MijnOmgeving. Alle wettelijk verplichte informatie moet op eenzelfde wijze worden verstrekt.

Tot slot: informatieverstrekking is een kernproces

De AFM doet de dringende oproep aan de sector informatieverstrekking aan deelnemers als kernproces te zien, waarin voldoende tijd en ruimte is om de (kwaliteit van de) informatie in een vroegtijdig stadium te toetsen, net als de daaraan ten grondslag liggende systemen. Dit is nodig om correcte, duidelijke, evenwichtige en tijdige informatieverstrekking te kunnen waarborgen.

Datum

Ons kenmerk

Pagina

7 van 7

AFM stelt aandachtspunten of leerpunten uit haar toezicht beschikbaar via onder andere [haar website](#). Deze website wordt doorlopend aangevuld. De AFM verwacht dat u kennis neemt van deze informatie en waar nodig toepast op uw eigen (transitie)communicatie.

In de toekomst gaat de AFM de daadwerkelijk verstrekte transitieoverzichten van een aantal pensioenfondsen opvragen en beoordelen. Mogelijk betreft de AFM u ook in dit onderzoek. De informatie uit deze brief is een belangrijke basis bij de beoordeling of uw transitieoverzichten voldoen aan de vereisten die de wet daaraan stelt.

De AFM verwacht geen inhoudelijke reactie op deze brief. Wel kunt u voor vragen of opmerkingen contact opnemen via pensioen@afm.nl.

Hoogachtend,
Autoriteit Financiële Markten